

setev

Buče so rastline, katere imajo svoje zahteve. Imajo slabo tekmovalno sposobnost proti plevelom in so šibak člen v kolobarju. Če pri bučah čakamo s pravilom, prihaja do povečane zapleveljenosti. Poleg kvalitetno pripravljene zemlje je zelo pomemben dejavnik tudi čas saditve buč. Vedeti moramo, da buče potrebujejo toplo zemljo, ogreta mora biti na **12 – 15°C**, drugače lahko pride do poškodb kalčkov zaradi mrzle zemlje. Optimalni čas za sajenje buč je med 5. in 15. majem. Prevelika želja po čimprej opravljenem delu, nam velikokrat lahko škoduje. Bučno seme mora biti posajeno na 3 - 5 cm globoko in na koncu naj bo 1 - 1,5 rastline/m². To mora biti tako na široko zaradi tega, ker buče rabijo precej prostora, saj so njene vreže izredno dolge, na hektar 10.000 - 15.000 rastlin. Če boste posadili bolj gosto, boste imeli manjši pridelek. Če sadite ročno potrebujete 3 - 5 kg semena/ha, pri strojnem sajenju pa 6 - 9 kg semena/ha. Pri novejših sejalnica in novih kultivarjih je mogoče tudi strojno posejati 3 kg semena/ha, odvisno od priporočila semenarskih hiš in zahtev določene sorte oz. hibrida. Sadimo lahko ročno v prej označene vrste ali pa strojno s pnevmatskimi sejalicami. Natančno lahko naravnamo razdalje in globino, ne da bi pri tem poškodovali seme. Nakaljeno seme pa lahko sadimo le ročno. Razdalja med vrstami naj bo nekje 1,6 do 2,2 m, v vrsti pa 35 do 60 cm. Odvisno je seveda od sejalnice, s katero boste sadili seme. Skušajte se pa držati teh pravil in si malo preračunajte, saj buče resnično potrebujejo prostor za rast. Potrebujejo tudi dobro osvetlitev, sajene morajo biti na osončeni površini in zaščitene pred vetrom, ker jih le-ta zelo hitro »posmodi«, kar lahko vpliva na samo količino pridelka. Toplotno so manj zahtevne od ostalih plodovk, optimalna temperatura za rast mora biti 22 do 28°C podnevi, ponoči pa 16°C. dobro uspevajo v globoki ter srednje težki humusni zemlji, ki mora biti dobro preskrbljena s hranili in vodo, tla se morajo hitro ogreti. Optimalna kislost (pH) mora biti med 5,5 in 7,5. So pokazatelj ostankov ffs v tleh, ker imajo izredno globok koreninski sistem. Ker dobro prenašajo sušne razmere, spremembo temperature in vlage v tleh so zelo zanimiva poljščina, še posebej za sušna leta.

priprava tal

Najbolje je, če lahko pripravljate površino za buče že v jesenskem času. Orjemo do globine 25 cm, brazde naj bodo čez zimo odprte, da se izboljša delovanje mraza in vode. Pri spomladanski obdelavi je temeljna naloga ohraniti zimsko vlago. Zato spomladi branamo, brž ko nam to dopuščajo talne razmere. Njivo na grobo pripravimo v začetku aprila, s tem vzpodbudimo kalitev plevelov in čez tri tedne sledi brananje. Sledi predsetvena priprava tal do drobnogrudičaste strukture in valjanje. Poudariti je treba, **da seme ne sme čakati na njivo, ampak mora za setev pripravljena njiva čakati na čas setve.**

kolobar

Na isto njivo naj se buče vrnejo četrto ali peto leto. Dober predposevek so metuljnice (detelje), stročnice, razne podorine. Z večletnim kolobarjenjem preprečimo prekomerno razmnoževanje plevelov. Poudariti je potrebno, da so dobro vsi predposevki, ki jih gnojimo s hlevskim gnojem.

gnojenje

Priporočljivo je gnojenje v jeseni s hlevskim gnojem v količini 300 do 400 dt/ha. Z mineralnimi gnojili pa dodajamo 60 do 80 kg dušika/ha, 100 do 120 kg fosforja/ha in 150 do 180 kg kalija/ha pri spomladanski obdelavi. Tu so mišljena čista hranila. To dosežemo nekje z uporabo 600 do 800 kg NPK 10 : 15 : 20 na hektar. Če nismo dali v jeseni hlevskega gnoja, lahko to osnovno gnojenje nekoliko povečamo. Na kisljih tleh je potrebno apnenje v jeseni v količini 1.000 do 2.000 kg/ha CaO in ga zaorjemo. Spomladi pa dodajamo manjše količine apna, le do 1200 kg/ha, lahko ga potrosim spomladi po odprtih brazdah, ga zabranamo s kolutasto ali peresasto brano, ki jo spustimo globlje v ornico. Zelo priporočljiva je analiza zemlje zaradi kislosti tal (pH).

Prvič dognojujemo pred razraščanjem buč ob začetku cvetenja, kar je običajno v drugi polovici junija. Količina potrebnega dušika je 20 do 60 kg/ha. Dognojujemo lahko tudi z UREA 50 do 150 kg/ha, pa tudi s KAN 200 kg/ha, je pa odvisno od stanja in kondicije posevka. V tem času zemljo prerahljamo.

pleveli

Plevele uničujemo pred saditvijo buč ali po saditvi in pred vznikom. Tam, kjer boste zasadili večje površine priporočamo, da uporabite pripravek proti plevelom pred saditvijo buč, ali pa takoj po saditvi in obvezno pred vznikom buč. Uradno dovoljenje za uporabo v bučah imajo: **CENTIUM 36 CS, COMMAND 36 CS, DR. METROB KLOMAZON**, ki ga uporabimo v količini 0,25 l/ha in ob uporabi 200 – 300 l vode/ha, uniči enoletne ozkolistne in enoletne širokolistne plevelle. Uporabimo jih po setvi, pred vznikom posevka. **SUCCESSOR 600**, uporabimo v količini 2 l/ha in ob uporabi 200 – 400 l vode/ha, pred vznikom posevka, deluje na enoletne širokolistne in enoletne ozkolistne plevelle. Uporabimo ga od setve oljnih buč do vznika tako, da so kaleče buče pokrite s prstjo, običajno se tretira v 3 – 5 dneh po setvi.

Da nam ostane njiva nezapleveljena tudi po vzniku buč, njivo medvrstno okopavamo, v vrsti pa ročno. To je predvsem zaželeno in priporočljivo tam, kjer je težka zemlja. Z rahljanjem damo mi bučnim rastlinicam več prostora, da lažje rastejo, dihajo in se hranijo. Če korenine nimajo dovolj zraka, začnejo rumeneti. Z okopavanjem pa zadržimo tudi vlago v tleh.

Pa uporabo v oljnih bučah je registriran tudi **FUSILADE FORTE**, ki deluje na enoletne in večletne ozkolistne plevelle. Uporabimo ga v količini 0,8 l/ha za enoletne ozkolistne plevelle, 1,3 l/ha za večletne ozkolistne plevelle s predhodno medvrstno obdelavo tal, s katero razrežemo rizome in 1,5 – 1,7 l/ha za večletne ozkolistne plevelle. In ob uporabi 200 – 400 l vode/ha ter od razvojne faze, ko je drugi pravi list na glavnem stebelu v celoti razvit, do razvojne faze, ko je četrti pravi list na glavnem stebelu v celoti razvit.

OPOZORILO – herbicid SUCCESOR 600 ne smemo uporabljati na površinah, ki ležijo na NUV območjih!

škodljivci

Pri škodljivcih so nam nevarne strune in talne sovke. Uporabimo lahko **NATURALIS** v količini 0,08 – 0,12 %, tretiramo tla. Ponavadi imamo težave tudi z ušmi, uporabimo lahko **NATURALIS** v količini 1,5 l/ha, **MOSPILAN 20 SG** v količini 0,125 – 0,15 kg/ha,

STEWARD v količini 125 g/ha, **PIRIMOR WG** v količini 0,75 kg/ha in **TEPPEKI** v količini 0,1 kg/ha. In proti gosenicam metuljev lahko uporabimo **LEPINOX PLUS** v količini 1 kg/ha v času izleganja jajčec oziroma v fazi mladih ličink. **VERTIMEC PRO** v količini 0,75 l/ha uporabimo proti pršicam.

bolezni

Od bolezni se na bučah največ pojavlja pepelasta plesen ali pepelovka bučnic. Spoznamo jo po značilni belo sivi prevleki na listih. Pojavi se nam lahko tudi listni ožig. Pojavljajo se lahko še nekatere druge bolezni (kumarni mozaik, kumarna plesen, nožna in koreninska gniloba, bela ali zrnata gniloba, siva plesen), ki pa niso večjega pomena in niso gospodarsko škodljive. Dovoljena uporaba fungicida (sredstva za zatiranje bolezni): **ALIETTE** (4 kg/ha – kumarna plesen), **ALIETTE FLASH** (4 kg/ha - kumarna plesen, solatna plesen), **ALIETTE WG** (4 kg/ha – kumarna plesen), **ALLEATO 80 WG** (1 – 4 kg/ha – kumarna pepelovka), **CHAMP FORMULA 2 FLO** (2,8 l/ha – kumarna plesen), **CHAMPION 50 WG** (2 kg/ha – kumarna plesen), **COSAN** (5 – 7,5 kg/ha – pepelovke iz rodu Erysiphere, tobakova pepelasta plesen), **CUPRABLAU Z 35 WG** (1,5 kg/ha – kumarna plesen, kumarni ožig, bakterijski ožig), **CUPROXAT** (5,3 l/ha – kumarna plesen), **CURZATE C EXTRA** (2 kg/ha – plesen bučnic), **KUMULUS DF** (5 – 7,5 kg/ha – bučna in kumarna pepelovka, tobakova pepelasta plesen), **TOPAS 100 EC** (0,5 l/ha – pepelovka bučnic, rje iz rodu Puccinia, bučna in kumarna pepelovka, tobakova pepelasta plesen), **MAVITA 250 EC** (0,5 l/ha – kumarna pepelovka, bučna pepelovka), **MICROTHIOL SC** (5 – 7,5 l/ha – bučna in kumarna plesen, tobakova pepelasta plesen), **MICROTHIOL SPECIAL** (5 – 7,5 kg/ha - bučna in kumarna plesen, tobakova pepelasta plesen), **PEPELIN** (5 – 7,5 kg/ha - bučna in kumarna plesen, tobakova pepelasta plesen), **SCORE 250 EC** (0,5 l/ha – kumarna pepelovka, bučna pepelovka), **SERENADE ASO** (8 l/ha – bela gniloba bučnic, bučna in kumarna pepelovka, pepelovke iz rodu Erysiphere, siva plesen), **SYSTHANE 20 EW** (0,15 l/ha – pepelovke), **THIOVIT JET** (5 – 7,5 kg/ha - bučna in kumarna plesen, tobakova pepelasta plesen), **TOPAZE** (0,5 l/ha - bučna in kumarna plesen, tobakova pepelasta plesen), **VINDEX 80 WG** (5 – 7,5 kg/ha – pepelovke iz rodu Erysiphere, tobakova pepelasta plesen).

spravilo in pridelek

Najpomembnejše pravilo pred spravilom oljnih buč je, da plodove pustimo, da popolnoma dozori, buča naj bo rumene barve. Buča je zrela takrat, ko dobi votel glas. Če je buča zrela, potem je seme čvrsto in se z lahkoto odstrani od mezdre. Listje mora biti uvelo, bučevina rjava in suha. Tudi predolgo ne smemo čakati, ker nam zgodnji mraz in vlaga povečajo občutljivost za zimsko shranjevanje. Nasprotno pa je seme nedozorelih oljnih buč majhno, vsebuje manj maščobnih olj, olje se pozneje hitro kvari. Seme potem sušimo pri temperaturi 40 – 60°C in do končne vlage 8 – 10 %.

Večji izplen pri oljnih bučah dosežemo, če se lotimo ročnega spravila, saj imamo v tem primeru manj poškodovanih bučnih semen, manj mezdre. Pri strojnem spravilu je več loma in več mezdre, tako, da vedno govorimo nekje o 40 – 50 % izplenu. Pomeni, da če pospravimo iz enega hektarja 2000 kg mokrih oljnih buč, lahko pričakujemo izplen 45 %, dobimo 900 kg suhih bučnih semen. Ta številka je višja, če pospravljamo oljne buče ročno. Pričakovani normalni pridelek pri bučah je nekje med 2.000 – 2.500 kg/ha pri mokrih bučah, oziroma 800 – 1.200 kg/ha pri suhih bučah. Odstopanja so lahko velika, saj je dosti odvisno od vremenskih razmer, časa spravila. V ekološki pridelavi pričakujemo 700 kg semena/ha.

Iz 1000 kg bučnega semena lahko dobimo 450 - 520 litrov čistega bučnega olja. Seme ob tem ima 9 % vlage. Za 1 l bučnega olja potrebujemo od 2,5 do 3 kg posušenih bučic, kar je 30 – 40 buč, težkih od 5 – 8 kg.

Vir:

- <http://spletni2.furs.gov.si/FFS/REGSR/index.htm>
- Kocjan Ačko, Darja, pozabljene poljščine, Ljubljana, 1999

Pripravila: Metka Barbarič, KGZS-zavod MS